

VETERINÄRVÄSENDET

SAMLING AV FÖRFATTNINGAR OCH CIRKULÄR M M

UTGIVEN AV KUNGL. VETERINÄRSTYRELSEN

VF 1969: 64

KUNGL. VETERINÄRSTYRELSENS CIRKULÄR TILL SAMTLIGA VETERINÄRER

om rabies

den 21 november 1969.

Den tilltagande utbredningen av rabies hos djur inom Europa har dokumenterats främst genom det avsevärt ökade antalet diagnostiserade fall hos vilda djur (räv, grävling m. fl.) i de centrala delarna av kontinenten. Även om ökningen delvis kan förklaras av intensifierad övervakning och laboratoriekontroll är det ingen tvekan om att det föreligger en påtagligt ökad spridning av sjukdomen. Denna till utbredningen ökande rabiesreservoir hos vilt ger anledning till skärpt uppmärksamhet hos hittills ej smittade länder och detta särskilt från de länders sida, häribland Sverige, som genom sjögräns har naturliga förutsättningar att alltjämt undgå nedsmittning.

De senaste åren har förutom i tidigare smittade länder fall av rabies påvisats också i Schweiz, Österrike och Frankrike. Det första fallet i Schweiz sedan 1949 påvisades i mars 1967. Under 1967 konstaterades rabies hos ytterligare närmare 200 vilda djur i landet och under 1968 hos 631, vilket tvingat till obligatorisk vaccinering av hund inom det smittade området. I Frankrike påträffades det första fallet sedan 1959 i april 1968 hos en räve. Danmark har efter utbrottet 1964 lyckats förhindra ytterligare spridning av sjukdomen genom intensiva och kraftigt genomförda åtgärder för utrotning av vilda carnivorer längs gränsen mot Västtyskland och vaccinering av hund inom ett avspärrat område i södra delen av Jylland. Under 1969 har dock flera fall av sjukdomen påträffats inom detta område.

Under 1968 påvisades vidare rabies totalt hos följande antal djur i exempelvis

Belgien	454
Frankrike	64
Polen	425
Tjeckoslovakien	543
Ungern	801
Västtyskland	2 833
Österrike	193
Östtyskland	1 745

Klinisk sjukdomsbeskrivning

Sjukdomen rabies har ett likartat kliniskt förlopp hos olika djurslag. Detta utmärkes av oro, lynnesförändringar, excitationer, spasm i vissa muskelgrupper åtföljda av paralytiska symtom och mors.

VF 1969: 64

Hos *vilda djur* iakttar man i första hand ett ändrat beteendemönster och i synnerhet mindre skygghet än normalt. Stundtals är denna kombinerad med ökad retlighet och aggressivitet.

För *hund* anges en inkubationstid på 3 till 8 veckor. Den lär kunna vara så kort som 10 dagar och så lång som upp till och över 6 månader. Den är emellertid sällan kortare än 2 veckor och endast undantagsvis längre än 4 månader. Sjukdomsförloppet karakteriseras av tre stadier. Under det första, som varar 2—3 dagar, ses lynnesförändringar (i regel ökad irritationsbenägenhet) och en svag temperaturstegring. Under andra stadiet, som varar från tredje till sjunde dagen, märks ökad irritabilitet, oro och nervositet samt ljusskygghet och hyperestesi. Djuret visar ökad bitskhet mot både levande och döda objekt. Djuret kan också ha sväljningssvårigheter som bl. a. medför att saliven rinner (djuret dreglar). Mot slutet av detta stadium blir djurets rörelser inkoordinerade. Det tredje stadiet, som kan komma i direkt anslutning till det andra, utmärkes av paralytiska symtom. Mest typiskt anses vara paralytisk svaghet i tuggmuskulaturen och av pharynx. Djuret har svårt att äta eller dricka. Senare kan de paralytiska symtomen bli mera utbredda och döden inträder som regel efter 2 till 4 dagar.

Av betydelse är att sjukdomen också kan uppträda i en mera stillsam form med mindre uttalade symtom.

Hos *katt* utmärkes likaledes symtombilden av retlighet, excitation, spasm och paralytisk.

Hos *nötkreatur* ses till en början oro och rastlöshet. Djuren kan vara mer aggressiva än normalt. Därefter kan ses tecken på paralytisk; djuret visar svaghet i bakdelen, vilket efterföljes av förlamningssymtom med rörelsesvårigheter. Tuggningssvårigheter i samband med ökad salivation kan motivera ingående undersökning av munhålan i fråga om andra orsaker till detta. En sådan undersökning — om den skall genomföras — måste emellertid med hänsyn till infektionsrisken ske under största försiktighet.

Hos *häst* ses en likartad symtombild som hos nötkreatur.

Åtgärder

1. Så länge landet är fritt från rabies

Hund och katt, andra mindre tamdjur samt infångat mindre vilt *med misstanke på rabies* insändes snarast på betryggande sätt till närmaste djursjukhus. Samtliga dessa (Hälsingborg, Göteborg, Skara, Sollefteå, Strömsholm och veterinärhögskolan) har förklarat sig villiga mottaga djuren ifråga.

Snarast efter ankomsten till kliniken tas om möjligt salivprov (svabbprov) och blodprov (10 ml utan tillsats). Vid provtagningen iaktas erforderlig försiktighet med hänsyn till eventuell virusförekomst. Denna omedelbara provtagning är av särskild betydelse om djuret bitit eller på annat sätt skadat någon människa. Proven insändes kyllda men inte frysta till statens veterinärmedicinska anstalt. Utöver sedvanliga uppgifter skall på följesedeln anges tidpunkt för eventuell vaccination mot rabies.

Om prov är positivt skall djuret avlivas på sådant sätt att huvud och hals lämnas oskadda. Kroppen insändes i sin helhet till statens veterinärmedicinska anstalt.

Om proven är negativa skall djuret kvarstå för observation under minst 10 dagar och dagligen tillses. Nya saliv- och blodprov tas på åttonde dagen. Efter observationstidens utgång skall djuret antingen släppas, om av den

kliniska utvecklingen framgår att misstanken om rabies kan uteslutas, eller i motsatt fall ytterligare kvarhållas eller avlivas.

Djur som bitits av för rabies misstänkt djur skall också samtidigt på samma sätt ställas under observation. Om det misstänkta bitande djuret konstateras vara smittat av rabies skall det bitna djuret omedelbart avlivas. I annat fall släpps det.

Dött eller avlivat djur skall alltid insändas till statens veterinärmedicinska anstalt.

Detta bör även ske med avlivat småvilt (räv, grävling), där djurets uppträdande ger anledning till misstanke på rabies.

Större djur (nötkreatur, häst) isoleras för observation hos ägaren och provtas på samma sätt. Vid eventuellt dödsfall eller vid avlivning skall huvudet och främre delen av halsen insändas till statens veterinärmedicinska anstalt. Kroppen i övrigt skall föras till destruktionsanläggning.

Samtliga kostnader för åtgärderna bestrids av veterinärstyrelsen.

Ersättning för avlivat djur utgår endast om djuret avlivats efter särskilt förordnande av veterinärstyrelsen och inte för hund och katt.

Anmälan om misstanke och åtgärder skall snarast göras till länsveterinären och veterinärstyrelsen.

2. Sedan fall av rabies konstaterats inom landet

Djur med symtom på rabies som bitit eller på annat sätt skadat människa behandlas som ovan angetts under punkt 1.

Småvilt och mindre tamdjur med symtom på rabies som ej skadat människa skall (hund och katt dock endast om ägaren medger det) omedelbart avlivas och insändas till statens veterinärmedicinska anstalt. Större djur samt hund och katt, i de fall ägaren inte medgett omedelbar avlivning, isoleras och provtas enligt punkt 1.

Bekämpandeåtgärder i övrigt föreskrivs av veterinärstyrelsen och länsstyrelsen.

Laboratoriediagnostik

Laboratoriediagnostiken erbjuder följande möjligheter:

a) direkt immuno-fluorescens för påvisande av rabiesvirusantigen på imprints av hjärnvävnad

b) histologisk undersökning av imprints, utstryk och snitt från hjärnvävnad för påvisande av Negri-kroppar

c) virusisolering genom musympning av saliv, spottkörtel och hjärnvävnad

d) antikroppsbestämningar

Laboratoriediagnostiken bygger på påvisandet av aktivt virus eller virusantigen i saliven och i centrala nervsystemet. Hos rabiesinfekterade djur kan man i regel också påvisa antikroppar mot sjukdomen, innan djuret företer kliniska symtom och i varje fall så tidigt att avgörande rörande fortsatta åtgärder kan fattas i god tid. Möjligheten till serologisk diagnostik kan därför utnyttjas i fråga om misstänkta djur, som hålles under observation för eventuell utveckling av rabiessymtom. Om djuret är vaccinerat mot sjukdomen och visar en positiv serumtiter, bör ett andra blodprov tas i slutet av observationstiden, så att en uppfattning om eventuell titerstegring kan erhållas.

Vaccinering av djur mot rabies är inte tillåten utan veterinärstyrelsens för varje särskilt fall lämnade medgivande. Sådant tillstånd har tills vidare lämnats karantänsveterinärerna, varvid djuren efter vaccinationen antingen skall kvarstanna i karantän i 3 veckor eller omedelbart utföras ur riket.

Härigenom upphäves

medicinalstyrelsens råd och upplysningar den 17 maj 1922 angående sjukdomen vattuskräck¹

veterinärstyrelsens cirkulär den 27 februari 1951 angående förbud mot vaccinering av djur mot vattuskräck² samt

veterinärstyrelsens cirkulär den 30 mars 1955 angående förfaringssättet med djur, som misstänkas vara smittade av vattuskräck (rabies) m. m.³

Björkman, Hydén

¹ MF ser. B nr 13 a (K 42).

² VF 1951: 12 (K 44).

³ VF 1955: 5 (K 43).